

ЕТНОГРАФСКИ
ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

**Етнографског
института
САНУ**

LXVII(1)

Београд 2019.

ГЛАСНИК ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ LXVII (1)

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA LXVII (1)

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN

OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

LXVII

No. 1

Chief Editor:

Dragana Radojičić, PhD (Institute of Ethnography SASA)

Editor:

Srđan Radović, PhD (Institute of Ethnography SASA)

International editorial board:

Milica Bakić-Hayden, PhD (University of Pittsburgh), Ana Dragojlović, PhD (University of Melbourne), prof. Peter Finke, PhD (University of Zurich), prof. Karl Kaser, PhD (Karl-Franzens University, Graz), Gabriela Kilianova, PhD (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), prof. Kjell Magnusson, PhD (University of Uppsala), prof. Marina Martynova, PhD (Institute of Ethnology and Anthropology Russian Academy of Sciences, Moscow), Ivanka Petrova, PhD (IEFEM – Bulgarian Academy of Sciences, Sofia), Tatiana Podolinska, PhD (Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava), Jana Pospíšilova, PhD (Institute of Ethnology of the Czech Academy of Sciences, Brno), Ines Prica, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), Ingrid Slavec Gradišnik, PhD (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana).

Editorial board:

Gordana Blagojević, PhD (Institute of Ethnography SASA), Ivan Đorđević, PhD (Institute of Ethnography SASA), prof. Ildiko Erdei, PhD (Faculty of Philosophy, Belgrade), prof. Ljiljana Gavrilović, PhD (Institute of Ethnography SASA), academician Jelena Jovanović, PhD (Institute of Musicology SASA, Belgrade), Aleksandra Pavičević, PhD (Institute of Ethnography SASA), Lada Stevanović, PhD (Institute of Ethnography SASA), academician Gojko Subotić, PhD (Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade).

Advisory board:

Prof. Jelena Đorđević, PhD (Faculty of Political Sciences, Belgrade), prof. Maja Godina Golija, PhD (Institute of Slovenian Ethnology RC SASA, Ljubljana), Renata Jambrešić Kirin, PhD (Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb), Miroslava Lukić Krstanović, PhD (Institute of Ethnography SASA), Mladena Prelić, PhD (Institute of Ethnography SASA), prof. Ljupčo Risteski, PhD (Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Skopje), prof. Lidija Vujačić, PhD (Faculty of Philosophy, Nikšić), prof. Bojan Žikić, PhD (Faculty of Philosophy, Belgrade)

Secretary:

Marija Đokić (Institute of Ethnography SASA)

BELGRADE 2019

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LXVII
свеска 1

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Драгана Радојичић (Етнографски институт САНУ)

Уредник:

Др Срђан Радовић (Етнографски институт САНУ)

Међународни уређивачки одбор:

Др Милица Бакић-Хејден (Универзитет у Питсбургу), др Ана Драгојловић (Универзитет у Мелбурну), проф. др Петер Финке (Универзитет у Цириху), проф. др Карл Казер (Karl-Franzens Universität, Грац), др Габриела Килианова (Етнолошки институт САВ, Братислава), проф. др Шел Магнусон (Универзитет у Упсали), проф. др Марина Мартинова (Институт етнологије и антропологије РАН, Москва), др Иванка Петрова (ИЕФЕМ – БАН, Софија), др Татиана Подолинска (Етнолошки институт САВ, Братислава), др Јана Поспишилова (Етнолошки институт АН ЧР, Брно), др Инес Прица (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Ингрид Славец Градишник (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана).

Уређивачки одбор:

Др Гордана Благојевић (Етнографски институт САНУ), др Иван Ђорђевић (Етнографски институт САНУ), проф. др Илдико Ердеи (Филозофски факултет у Београду), проф. др Љиљана Гавриловић (Етнографски институт САНУ), академик Јелена Јовановић (Музиколошки институт САНУ, Београд), др Александра Павићевић (Етнографски институт САНУ), др Лада Стевановић (Етнографски институт САНУ), академик Гојко Суботић (Српска академија наука и уметности, Београд).

Издавачки савет:

Проф. др Јелена Ђорђевић (Факултет политичких наука, Београд), проф. др Маја Година Голија (Институт за словеначку етнологију ЗРЦ САЗУ, Љубљана), др Рената Јамбрешић Кирић (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб), др Мирослава Лукић Крстановић (Етнографски институт САНУ), др Младена Прелић (Етнографски институт САНУ), проф. др Љупчо Ристески (Природно-математички факултет, Скопље), проф. др Лидија Вујачић (Филозофски факултет у Никшићу), проф. др Бојан Жикић (Филозофски факултет у Београду).

Секретар уредништва:

Марија Ђокић (Етнографски институт САНУ)

БЕОГРАД 2019.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011–2636–804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Мрежна страница часописа: www.ei.sanu.ac.rs

Publisher:
INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA
Knez Mihailova 36/IV, Belgrade, phone: 011–2636–804
e-mail: eisanu@ei.sanu.ac.rs
Journal's web page: www.ei.sanu.ac.rs

Лектор:
Ивана Башић

Превод:
аутори текстова

Дизајн корица:
Горан Витановић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
300 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Printing of the journal was funded by the Ministry of Education, Science and Technological
Development of the Republic of Serbia

Гласник Етнографског института САНУ излази три пута годишње и доступан је и индексиран у базама: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Српски цитатни индекс), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

The Bulletin of the Institute of Ethnography SASA is issued three times a year and can be accessed in: DOAJ (Directory of Open Access Journals), ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities), SCIndeks (Srpski citatni indeks), Ulrich's Periodicals Directory, NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS – Norwegian Social Science Data Service), CEEOL (Central and Eastern European Library).

Садржај
Summary

I
Научни радови
Scientific Papers

Тема броја –

Теоријско наслеђе Питера Бергера и Томаса Лукмана

(ур. Марина Симић)

Topic of the Issue –

The Theoretical Legacy of Peter Berger and Thomas Luckmann

(ed. Marina Simić)

- Марина Симић, *Теоријско наслеђе Питера Бергера и Томаса Лукмана* 7–13
Marina Simić, *The Theoretical Legacy of Peter Berger and Thomas Luckmann*
- Ивана Спасић, *'Друштвена конструкција стварности' и конструкционизам: неспоразум који то (можда) није* 15–32
Ivana Spasić, *'Social Construction of Reality' and constructionism: A misunderstanding which (perhaps) isn't one*
- Најрудин Хромadžић, Елена Поповић, *'Сociјална конструкција збилје' – канонско djело интегративних социолошких теорија. Контексти, анализа, перспективе* 33–43
Најрудин Хромadžић, Елена Поповић, *'The Social Construction of Reality' – Canonical Work of Integrative Sociological Theories. Contexts, Analysis, Perspectives*
- Душан Маринковић, *"Епистемолошка скромност" Питера Л. Бергера: против ортодоксије* 45–62
Dušan Marinković, *'Epistemological Modesty' of Peter L. Berger: Against Orthodoxy*
- Часлав Копривица, *Аутобус ни не треба гурати. Анализа Бергер-Лукманове философије без философије* 63–76
Časlav Koprivica, *There is no need to push the bus. An Analysis of Berger-Luckmann's Philosophy without Philosophy*
- Душан Ристић, *Знање, дискурс и методолошки заокрет у 'Социјалној конструкцији реалности' Питера Бергера и Томаса Лукмана* 77–90

- Dušan Ristić, *Knowledge, Discourse and the Methodological Turn in Peter Berger and Thomas Luckmann's 'The Social Construction of Reality'*
- Saša Bosančić, *Relations, Discourses and Subjectivities: 'The Social Construction of Reality' and beyond* 91–104
- Саша Босанчић, *Односи, дискурси и субјективитети: После 'Друштвене конструкције стварности'*
- Милош Јовановић, *Лукманова теорија личног идентитета* 105–119
- Miloš Jovanović, *Luckmann's Theory of Personal Identity*
- Marina Simić, *Social construction of (post)postsocialist reality: ethnographic research into the everyday* 121–134
- Марина Симић, *Социјална конструкција (пост)постсоцијалистичке реалности: етнографско истраживање свакодневног*
- Лидија Б. Радуловић, *Путер Л. Бергер: у потрази за смислом и значењем религије* 135–151
- Lidija B. Radulović, *Peter L. Berger: Searching for the sense and meaning of religion*

Varia

- Соња Жакула, Ивана Живаљевић, *Изучавање људско–животињских односа у антропологији и археологији II* 153–172
- Sonja Žakula, Ivana Živaljević, *The study of human-animal relations in anthropology and archaeology II.*
- Јована Марчета, *Фраземи сагледани кроз призму етнолингвистике: храна као одраз метафорике српског, француског и италијанског језика* 173–185
- Jovana Marčeta, *Idioms observed through the prism of ethnolinguistics: Food as the expression of the metaphorical language of the Serbian, French and Italian*
- Лада Стевановић, *'Лицем у лице': Однос колектива и појединца у првом ангажованом југословенском филму* 187–202
- Lada Stevanović, *'Face to face': the attitude between the collective and the individual in the first engaged Yugoslav film*

II

Прикази Reviews

- Милан Томашевић, *Живот у сивилу: приказ књиге Тихане Рубић 'Незапосленост у граду – антропологија рада и неформалне економије'* 203–204
- Биљана Анђелковић, *Живот од бакра: етнолошка истраживања рударства у Бору* 205–207

III

In memoriam

- Биљана Грковић, Зорица Дивац, *Живка Ромелић (1950 – 2019)* 209–212
- Сузана Антић, *Гордана Живковић (1936–2019)* 213–215

Прикази Reviews

Живот у сивилу: приказ књиге Тихане Рубић *Незапосленост у граду – антропологија рада и неформалне економије*

У издању Хрватског етнoлошког друштва 2017. године објављена је књига Тихане Рубић *Незапосленост у граду – антропологија рада и неформалне економије*. Књига је 2018. године добила награду ХЕД „Milovan Gavazzi“ за изузетна остварења у промовисању етнологије у категорији научни и наставни рад. Ауторка је запослена као доценткиња на Одејку за етнологију и културну антропологију Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу.

На самом почетку књиге Рубић истиче да хрватској етнологији недостају прикази манифестација незапослености утемељене на дубљим проматрањима начина живота сагледаног на друштвеном микронивоу. Она износи схватање да конвенционалне квалитативне социолошке и економске анализе не дају потпуну и јасну слику живота људи без запослења у Хрватској. Ауторка феномен незапослености жели да сагледа и проматра у његовој пуној сложености и слојевитости, смештеног у контексте породичне свакодневице и активности појединаца који опстају у домену неформалне економије, односно у сивој зони савременог тржишта рада. Ауторка настоји да етнoлошким пристуом, блиским проматрањем и учествовањем у животима људи који су без конвенционалног посла, боље схвати и опише идентитетски и вредносно-симболички ниво незапослености, као појаву која поседује сопствена друштвено-културна значења. Рубић залази иза статистике и разоткрива показатеље живе стварности, текуће свакодневице незапослених људи у Хрватској, а заправо на читавом простору некадашње Југославије. Она у први план истиче појединачна и породична искуства људи са којима је боравила на терену, односно колективне дискурзивне и вредносно-симболичке нивое на којима се обликују и одржавају искуства незапослених особа.

Основни задатак кога се Тихана Рубић подухвата јесте да расветли појединачна и породична искуства незапослености, неформалне економије и породичних односа. Она нагласак ставља на социокултурне аспекте незапослености и на сагледавање значења различитих културних категорија, попут друштвене правде, стратегија отпора, потрошње, самоидентификације, солидарности и тако даље. Ауторка настоји да незапосленост постави у средиште научне пажње, па да деконструише и критички анализира њене елементе. Преиспитујући устаљена мишљења о незапослености и схватањима у вези људи који немају конвенционалне послове, закључује да се незапосленост као тема у јавном дискурсу, политичком и медијском простору мењала током последњих четврт века. Рубић настоји да схвати механизме којима су се радници од почетка деведесетих година прошлог века носили са сопственом позицијом. Заправо, у

средишту њене пажње су стратегије преживљавања и механизми осмишљавања живота мимо регуларних економских токова.

Тихана Рубић своје истраживање спроводи у једном неименованом загребачком предграђу које подсећа на бројна предграђа великих градова који имају посусталу или већ сахрањену индустрију. У средишту пажње истраживања налази се позиција појединца у мрежи односа које он гради са породицом и блиским окружењем, утицај незапослености на породични и лични живот, односно на идентитет особе.

Након *Увода* у коме описује основни проблем схватања дуготрајне незапослености, у другом поглављу *Полазишта и циљеви истраживања* ауторка савремену незапосленост илуструје на уобичајен, статистички начин и смешта је у национални контекст. Такође, детаљно представља и концепте транзиције, кризе, породице и неформалне економије. У наредном поглављу, *Методолошки оквир и напомене*, ауторка описује сопствена полазишта и циљеве рада, као и структуру материјала који приказује. Потом, приказане су теорије и литература на које се истраживање ослања. Након тога, у четвртом поглављу *Истраживање: грађа, анализа и интерпретација*, следе приказ грађе, анализа и интерпретација прикупљеног материјала. Четврто поглавље обухвата све оно што помаже у схватању студија случаја, које ће уследити на крају књиге. Социјализам и транзиција су два доминантна сегмента и концепти који описују начин живота у две историјске, економске и културне епохе у Хрватској, али и у остатку некадашње Југославије. Ауторка пореди незапосленост у комунистичкој Југославији и капиталистичкој Хрватској бавећи се економским, структурним, социокултурним и симболичким аспектима дуготрајне незапослености. Поглавље, као и читава књига, настоји да проблематизује слику о генерацији „изгубљених“, „жртвованих“ и „заборављених“ радника који су током прве половине деведесетих година остали без посла. Напослетку, понуђене су две студије случаја, односно *Закључак*. Рубић подвлачи да је незапосленост комплексан и слојевит феномен, а да је популација незапослених изузетно хетерогена. Такође, подвлачи схватање да незапослени поседују специфичну врсту материјалног, социјалног и симболичког интегритета, односно да нису искључиво „трпећа“ популација.

Књига *Незапосленост у граду* приказује ефекте дуготрајне незапослености на појединце и њихове породице и разоткрива стратегије преживљавања и начине борбе са околностима у којима се они налазе. Ауторка незапослене људе показује у другачијем светлу од устаљеног, оног које их означава као жртве транзиције и укупних друштвено-економских односа. Књига је важна као пример бављења антропологијом у урбаним срединама које су дефинисане изузетно сложеним и слојевитим културним, економским, социјалним и политичким контекстима, односно околностима које дефинишу савремене облике и начине живљења. *Незапосленост у граду* даје сопствени допринос у домену проучавања континуиране културно-политичке транзиције постсоцијалистичких земаља и настојања њихових заједница да преживе и опстану.

Милан Томашевић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /

главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) –
Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 –
(Београд : Академска издања). – 24 cm

Три пута годишње. - Друго издање на другом медијуму: Гласник
Етнографског института САНУ (Online) = ISSN 2334-8259

ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института

COBISS. SR-ID 15882242